

Sanitetsjubileet 2016

Michael 2017;14: 9–11.

Forsvarets Sanitet feiret 75-års-jubileum høsten 2016 med bokutgivelse og diverse lukkede og åpne arrangementer. Markeringen må sees som et ledd i arbeidet for å gjøre sanitetens rolle og profil mer kjent både overfor allmennheten og internt i Forsvaret.

Hva gjør Saniteten? Hvis man spør rundt seg, vil man få mange svar som har det til felles at de er svevende og uklare. Noen tenker på gammeldagse militære sesjoner rundt omkring i landet, i primitive tyskerbrakker eller på skoler og i forsamlingshus innleide for anledningen, der tilsynelatende overflatiske legeundersøkelser gikk unna på løpende bånd i en eim av fotsvette. Andre erindrer repetisjonsøvelser med bærebering, neglesprett og blodsmak. Mytene har overtaket.

Bare noen av dem du spør ser for seg det store og kompliserte apparatet Forsvarets sanitet egentlig er. Det er lite synlig, fordi det hele er basert på beredskap. Det er en organisasjon som står klar når den trengs, og som da etter forutsetningene er drillet til å løse vanskelige oppgaver, både av forebyggende og behandlende karakter. Men enkelte du treffer har kanskje både kunnskaper og personlige erfaringer om at dette *virker*, om hvordan smittefare kan unngås, om hvordan f. eks. et moderne feltsykehus kan drive avansert virksomhet under primitive forhold, og om hvordan moderne evakueringskjeder kan redusere tidsavstanden mellom skade og behandling til et minimum.

Hvis man setter seg inn i Sanitetens historie, ikke bare for de 75 årene som nå har vært markert på grunn av reorganiseringen i 1941, men enda lenger bakover i tiden, kan det se ut som om dette mest er en historie om – nettopp - omorganiseringer. Sant nok, men dette er en del av beredskapen, hele tiden å ha en organisasjon som passer inn med de varierende scenarier man kan tenke seg vil kunne oppstå.

Figur 1: Kommandørkaptein og historiker Tor Jørgen Melien har skrevet boka om Forsvarets sanitet. (Foto: Øivind Larsen)

Figur 2: HKH Kronprins Haakon Magnus får overrakt jubileumboka av sanitetsjefen, kontreadmiral Jan Sommerfelt-Pettersen. (Foto: Øivind Larsen)

Sanitetsjubileet var også en god anledning til å understreke sanitetens rolle i totalforsvaret, der også det sivile helsevesenet skal henge sammen med Forsvarets sanitet på en sømløs måte. I en beredskapssituasjon er enkeltmannspakkene i infanteristenes brystlommer og nevrokirurgene på universitetsklinikkene deler av samme system. Her trengs bevisstgjøring. Jubileumsfeiringen gikk inn som en del av dette.

Figur 3: Forsvarets sanitets 75-års-jubileum ble feiret med en større tilstelning i Oslo Militære Samfund 1. november 2016. Til venstre ved festbordet sees oberstløytnant Kåre Brændeland. I 1994 var han sanitetsfenrik og gjorde tjeneste i Bosnia-Hercegovina. En bosnisk-serbisk gruppe angrep sykehuset i Goradze med stridsvogner og bombekastere og drepte 32 pasientene. Brændeland måtte da ta den militære kommandoen over 35 sanitetssoldater og lede evakueringen av 300 overlevende under særdeles vanskelige forhold. For dette ble han i 2014 dekorert med Krigskorset med sverd. I 2015 ble hans 34 soldater også dekorert med innsatsmedalje. På bildet følger deretter forsvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide som holder bordtale. Så sees kontreadmiral Jan Sommerfelt-Pettersen og bak ham major Jørg Lian, spesialist på minerydning. Han har Krigskorset med sverd for innsats i Afghanistan. Ved bordenden sitter Legeforeningens president Marit Hermansen. (Foto: Øivind Larsen)

*Øivind Larsen
professor
Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo
oivind.larsen@medisin.uio.no*